

- ידידי בית המשפט:
1. האגודה לזכויות האזרח בישראל
 2. במעגלי צדק
 3. קו לעובד
 4. צנטוריון- איחוד עובדי השמירה והשירות
ע"י ב"כ עו"ד אבנר פינצ'וק ואח'
מהאגודה לזכויות האזרח בישראל
טל': 03-5608185 (שלוחה: 116);
פקס: 03-5608165 נייד: 052-8610414

חברת השמירה בע"מ

בעניין שבין:
העותרת:

- נ ג ד -

- המשיבים:
1. עיריית טבריה
 2. החברה למשק וכלכלה של מרכז השלטון המקומי
 3. דורגל בע"מ
 4. תפארת- אבטחה שמירה וניקיון טבריה בע"מ
 5. מגן אחים מויאל בע"מ
 6. קבוצת ש. ניר בע"מ

סיכומים מטעם ידידי בית המשפט

בהתאם להחלטת בית המשפט הנכבד מתכבדים ידידי בית המשפט להגיש את סיכומיהם.

לסיכומים מצורפת רשימת אסמכתאות ובה מראי מקומות מלאים.

לשם הנוחות של בית המשפט והצדדים, הוכנה מהדורה וירטואלית של הסיכומים ובה קישוריות לאסמכתאות. אלא שבשל תקלה לא עלה בידינו להעלות את הקובץ הווירטואלי על דיסק קודם להגשת הסיכומים. ככל שבית המשפט הנכבד יורה למזכירות להעביר לח"מ כתובת דוא"ל נעביר את הקובץ הווירטואלי. בדומה לזה נעביר את הקובץ לב"כ הצדדים להתדיינות.

הטיעון בקליפת אגוז – בעניין שלפנינו מתבקש בית המשפט לבטל את תוצאות המכרז לקבלת שירותי שמירה, כיוון שההצעות הזוכות הן גירעוניות. ניסיון השנים האחרונות יצר חזקה, שאומצה על ידי רשויות המדינה המוסמכות ועל ידי ההלכה הפסוקה, שהצעה גירעונית מובילה לקיפוח זכויות עובדי הקבלן שהגיש אותה. על כן חויבו רשויות שעורכות מכרזים, לוודא שההצעה הזוכה גבוהה מסיכום של רכיבי השכר והתנאים הסוציאליים של העובדים, עלויות השירותים והטובין הנוספים שצריך לספק הזוכה ולהותיר רווח סביר. העתירה ובקשת ידידי ביהמ"ש הראו, שהצעות הזוכות במכרז הן גירעוניות. לאחר שנתיים של התדיינות אנו עומדים עדיין באותה נקודת מוצא – משכ"ל והעירייה לא טענו וממילא לא הוכיחו, שקיימו את חובותיהן: הן לא דאגו לקבל מהמציעות פירוט של כל רכיבי ההצעות, לא בדקו, לא דנו ולא ווידאו, שההצעות הזוכות אינן הצעות הפסד, המובילות לקיפוח זכויות העובדים. להטוטים מילוליים, טענות המגלות טפח ומכסות טפחיים, ודקדוקי עניות פורמאליים – זה מה שמונח לפנינו במקום טענות ברורות והוכחות מוצקות, שירימו ולו מקצת מהנטל הרובץ לפתחן של המשיבות. המסקנה המתחייבת היא, שהרשויות המשיבות נהגו בחוסר סבירות קיצוני, הפרו כל נורמה והתחייבות שמוטלת עליהן כדי להבטיח את זכויות העובדים, ועל כן יש לפסול את החלטתן.

1. במשך שנים נהגו רשויות ציבוריות שערכו מכרזים להתקשר עם קבלני כוח אדם שהציעו הצעות גירעוניות. פרקטיקה זו הביאה לפגיעה שיטתית וקבועה בחוליה החלשה בשרשרת – עובדי הקבלן, שלא קיבלו את השכר והתנאים הסוציאליים, המגיעים להם על פי דין. במציאות זו כשלו כל המנגנונים המסורתיים להבטחת הזכויות העובדים (ראי: [בקשת ידידי בית המשפט להצטרף לדיון](#) – להלן: "הבקשה", סעי' 24-33; עת"מ [כח עצמה](#) סעי' 22): "עניין לנו בהעסקת אוכלוסייה חלשה יחסית שאינה יודעת או אינה מסוגלת תמיד לעמוד על משמר זכויותיה ולכן גם לא ניתן באופן ממשי לעקוב אחר ביצוע קפדני ומלא של הוראות החוק הכרוכות במימוש זכויות אלה." (עת"מ [כח עצמה](#), 22) גם יחידת האכיפה של משרד התמי"ת לא הועילה. תניות בחוזי ההתקשרות, ובהן התחייבות של הקבלן שלא לקפח את עובדיו, נותרו על הנייר, ואישורי רו"ח בעניין זה נמצאו חסרי כיסוי.
2. מציאות זו הובילה לקביעת נורמות נוספות לדיני מכרזים. "הן על ידי גופי השלטון והן על ידי בתי המשפט, להקפיד על כי מכרזים לאספקת שירותים לגופים ציבוריים יבטיחו גם את זכויותיהם של העובדים המספקים את אותם השירותים." ([מודיעין אזרחי](#) סעי' 14; וראי גם [פרח השקד](#) עמ' 21) ולחיובן של הרשויות לוודא את "יכולתה של המציעה להבטיח את זכויותיהם של עובדיה במסגרת הפרויקט נשוא המכרז" (שם; וראי גם [ניר הצפון](#), סעי' 14; [רשף ביטחון](#) סעי' 54). "קבלת הצעה שאינה מאפשרת שמירה על זכויותיהם המינימאליות של העובדים מהווה חריגה ממתחם הסבירות" ([פרח השקד](#) עמ' 16). עוד נקבע, כי "תשלום שכר מינימום על התנאים הנלווים, הינו אחד מתנאי הסף" למכרז ([רשף ביטחון](#) סעי' 53), שאחרת יש בכך משום "פגם מהותי", מהסוג שמצדיק פסילת המכרז ([רשף ביטחון](#) סעי' 46).
3. בהתאם לכך, נקבע שעל עורכת המכרז לקבל מהמציעים ולבדוק תחשיבים מפורטים, המראים כיצד יבטיח המציע את זכויות העובדים ([כח עצמה](#) סעי' 22), ובנוסף עלויות נוספות, תקורה, ואף רווח סביר. כך, למשל, אם מכרז "לא כלל דרישה שההצעות יכילו מידה כלשהי של רווח קבלני... יש בכך משום פגם" ([גשש](#) סעי' 27; וראי גם [מודיעין אזרחי](#) סעי' 16-18).
4. הפירוט שעליו נסמכת ההצעה צריך להתבסס על עלות העסקת עובדים לפי חוזר חשכ"ל. חוזר חשכ"ל (נספח 3 ל**בקשה**) קובע הנחיות קונקרטיות ומפורטות הן לגבי השכר והתנאים הסוציאליים שיש לקחת בחשבון בעת פירוט ההצעות הן לגבי האופן שבו על מציע לפרט חישובים אלה, והן לגבי חובתה של הרשות לבדוק את ההצעות. החוזר מפרט גם תוספות שיש לחשב מעבר לטבלה של התוספות הבסיסיות, כמו, למשל, תוספת של כחצי ש"ח לעובד נשוי. חוזר חשכ"ל אומץ על ידי היועמ"ש כבסיס לחישוב

ההצעות ולבדיקתן במכרזים של רשויות ציבוריות וכך גם על ידי בתי המשפט (עתי"מ פרח השקד עמ' 18; עתי"מ במעגלי צדק). וגם משרד הפנים הורה לרשויות המקומיות (בחזור מנכ"ל 6/2007) מיום 5.7.07, ע"י 37), כי עליהן ליישם את הוראת החשכ"ל "כלשונה בעת קיום התקשרויות עם קבלני שירותים" (וראי - פרח השקד עמ' 7 למעלה).

5. **עקרונות אלו אושרו גם על ידי, המשיבה 2 - משכ"ל - בפרשת "במעגלי צדק"** (ראי פרוטוקול ופס"ד - נספח ו' לסיכומי משכ"ל), שהתמקדה במכרז המסגרת - השלב המקדמי של המכרז שלפנינו: ידידי בית המשפט דכאן עתרו נגד **מחיר המינימום** שבמכרז המסגרת בהיותו נמוך מעלות העסקת עובד לשעה בהתאם לחוזר החשכ"ל, ונגד **מחיר המקסימום** בהיותו נמוך מעלות העסקת עובדים בתוספת "הדלתא" - העלויות הנוספות, תקורה ורווח. במהלך דיון בעתירה, התגבשה הסכמה לפיה רף המינימום יעודכן בהתאם לטבלה שבחוזר החשכ"ל "ככל שתעודכן בכל פרסום רשמי אחר" (ההדגשה שלי - א"פ).

6. לגבי מחיר המקסימום טענו המשיבות, כי עדיין מוקדם לדון בו. כך, למשל, טען ב"כ המשכ"ל, שיש להותיר את בדיקתו בעת "התקשרות קונקרטית". אנו לא יודעים מהם באמת מחירי טבלה ג' (כלומר "הדלתא" - שמעבר לעלויות העסקה - א"פ) עד שתהיה **התקשרות קונקרטית**. ... כשיהיו נתונים עובדתיים בהתקשרות מסוימת אנו **הראשונים שנתעורר**" (פרוטוקול במעגלי צדק; ההדגשה שלי - א"פ).

7. כיוון שכך הגיעו הצדדים להסכמה שקיבלה תוקף של פסק הדין: הוטל על המשיבות לוודא, שכל אחד מהמציעים שייגשו למכרז המסגרת יתחייב, שבעתיד, כשיגיש הצעה להתקשרות קונקרטית (דוגמת זה נשוא הדיון דנן), יפעל בהתאם לחוזר החשכ"ל בכל הנוגע לעלות העסקת עובדים. בנוסף מחייב פסק הדין את המשיבות לוודא שכל מציע יכלול בהצעותיו "את מפרט כל הוצאותיו במתן כל השירותים הנדרשים", שאז "ייבדקו מכלול המרכיבים על מנת לוודא שהקבלן עומד בכל תנאי המכרז, לרבות זכויות העובדים על פי דין" (מעגלי צדק סעי' 2-3; ההדגשות שלי - א"פ).

8. ודוקי, על רקע הדברים שקדמו לו, ברי שפסק דין במעגלי צדק והחובות שהוא מטיל על המשיבות, אינם אלא חזרה על הנורמות המחייבות במכרז של רשות ציבורית - לקבל הצעות מפורטות ולבדוק אותן בקפדנות על מנת לוודא שזכויות העובדים יישמרו. הפרוצדורה שנקבעה באה להבטיח שההצעות שיוגשו בהמשך למכרז המסגרת, כמו גם מחיר המקסימום שנקבע בו, ייבחנו מחדש בכל התקשרות קונקרטית. אך גם אלמלא היה פס"ד במעגלי צדק בא לעולם, היה על המשיבות לנהוג כך או בפרוצדורה מקבילה (והשווי סעי' 3-4 לעיל).

9. אלא שלאחר שקראנו את כל כתבי בי-הדין שהגישו המשיבות כולן בעניין שלפנינו, ברור למעלה מכל ספק שמשכ"ל והעירייה לא רק שלא היו "הראשונות להתעורר", אלא שב"התקשרות הקונקרטית" דנן הן הפרו את כל החובות המוטלות עליהן מכוח הדין ואת התחייבויותיהן בפרשת במעגלי צדק: הן לא הקפידו (א) שכל אחד מהמציעים הזוכים יחשב את ההצעה שהגיש על בסיס נתוני החשכ"ל (ב) ויגיש פירוט של "מכלול הוצאותיו במתן כל השירותים הנדרשים"; (ג) וממילא גם לא בדקו את "מכלול המרכיבים על מנת לוודא" הבטחת זכויות העובדים.

10. עוד בבקשה (סעי' 36 ו-51) ציינו, כי מה שמטריד בטענות המשיבות הוא מה שאין בהן. ובמהלך הדיון דנן לא השתנה דבר. בניסוחים פתלתלים וגמלוניים מנסות המשיבות להסוות את מחדליהן. מהמכלול אנו למדים, שמה שעמד בפני משכ"ל והעירייה בטרם הוכרע המכרז הוא רק דף "הצעת מחיר" ובו סה"כ המחיר המוצע והתחייבות המציע לקיים את חוזר חשכ"ל (נספח ג' לסיכומי משכ"ל). לשווא נחפש בכתבי הטענות ולו קצה טענה, כי באותה עת עמד בפני משכ"ל פירוט רכיבי המחיר המוצע (עלות העסקת עובדים, ו"דלתא" - הכשרה, מפקח, רווח וכד'). לגבי פירוט רכיבי עלות העסקת עובדים - אכן המציעים

חתמו על טבלה שחברה בהתאם לחוזר חשכ"ל, והתחייבו לצרף "פירוט עלות העסקת עובדים..." (דף שלישי בנספח ג' לסיכומי משכ"ל) ואולם פירוט לא צורף. פירוט חלקי של רכיבי הדלתא (נספח ה' לסיכומי משכ"ל) הוא מסמך ללא תאריך, שעל פי לשונו חובר אחרי שהוגשו ההצעות, ולפי חותמת הפקס נשלח למשכ"ל בראשית ספט' 2007, לאחר שהמכרז כבר הוכרע, והצדדים כבר התדיינו בבית המשפט.

11. אבל מה שחסר יותר בטענות המשכ"ל והעירייה הוא הסבר, לא כל שכן – הסבר משכנע, כיצד הן בחנו את ההצעות הזוכות קודם שנבחרו, וכיצד הגיעו למסקנה שהן אינן גירעוניות. המשיבות אינן מנסות להרים שום נטל בעניין זה – לא שמענו כל טענה, ולא ראינו פרוטוקול או מסמך אחר, שבעזרתם ניתן יהיה להתחקות אחרי הדיון, ככל שבכלל התקיים, בעניין זה.

12. אכן, צודקות המשיבות – "את סבירות החלטת העירייה יש לבדוק במועד קבלתה, בהתאם לנתונים שהוצגו בפניה" (סיכומי משכ"ל סעי' 15). בית המשפט אינו נכנס בנעליה של הרשות. אבל הוא יבחן כיצד היא מילאה את תפקידה: "האם בדקה... את ההצעות שהוגשו לה תוך בחינת היחס בין המחירים המוצעים ליכולתה של הזוכה לשמור על זכויות העובדים... יש לבחון בקפידה את אופן התנהלותה... בהליך בדיקת הנתונים ששימשו בסיס להצעה הזוכה." (פרח השקד עמ' 16; הדגשה שלי – א"פ) ולא די בבדיקה "טכנית" (שם עמ' 19). בכל המקרים שבהם נדונה הסוגיה כזו שלפנינו, לרבות בעניין ניר הצפון, שעליו משליכות המשיבות את יהבן, ביצע בית המשפט בדיקה מדוקדקת ובחן כיצד התמודדה הרשות עם האפשרות, שההצעות שהוגשו לה הן גירעוניות ויובילו לקיפוח עובדים. בתי המשפט אף בדקו וביקרו את חוות הדעת שעליה הסתמכה הרשות (מודיעין אזרחי סעי' 19); השווו בין רכיבי השכר לפי חשכ"ל לבין התחשיב שערכה ועדת המכרזים (גשש סעי' 25); קבעו, כי גם קיומו של רווח קטן אינו פוטר "את ועדת המכרזים לבחון האם יש ברווח זה כדי להבטיח את קיום הזכויות של העובדים" (מודיעין אזרחי סעי' 18) ובחנו "כיצד, לדעת העירייה, יממן המציע את הרווח המגיע לו"; (גשש סעי' 25 ו-26).

13. אלא שלענייננו יפים דברים שנאמרו בעניין אחר: "למותר לציין כי המסגרת המתאימה לבירור כשירות ההצעות ודיון בטיבן והתאמתן לעבודה נשוא המכרז, היא ועדת המכרזים. בית המשפט אינו אמור להיכנס בנעליה של הוועדה ולבחון, לראשונה, אם מציע זה או אחר עומד בתנאי המכרז בלא שההצעה עברה קודם לכן דרך ה'מסננת' המקצועית של הוועדה" (דינמיקה סעי' 20). כמו שם, כך גם בעניין שלפנינו: "מהנתונים שבפני עולה כי עניין זה כלל לא נבחן על ידי ועדת המכרזים. החלטת הוועדה אינה מתייחסת לסוגיה זו ודיוני הוועדה לא תועדו בפרוטוקול." (דינמיקה סעי' 36).

14. כל ההסברים הרעועים והסותרים, שנותנות עתה המשיבות בדיעבד, אינם מסבירים מה שעשו העירייה ומשכ"ל "בזמן אמת" (ראי: פרח השקד עמ' 17), ולבטח שלא באים במקום תיעוד של הדיון שנערך, אם בכלל: "בית המשפט... נדרש למסמכים שהיו בפני ועדת המכרזים ולהחלטותיה, ובעיקר הוא נזקק לפרוטוקולים של הוועדה המשקפים את הליך קבלת ההחלטות ומסגרת השיקולים שעמדו בבסיס החלטתה... העדרו של פרוטוקול... מהווה פגם מהותי בקבלת החלטת המכרז." (דינמיקה סעי' 20 ו-26; ההדגשות שלי – א"פ; וראי גם: כח עצמה סעי' 29). כפי שנקבע, "אישור הצעת הזוכה בלי לבחון שאלות אלה מהווה פגם בהחלטה המינהלית שיש בו כדי להביא לבטלותה." (עניין גשש סעי' 28), ולמצער, שולל מהרשות את חזקת התקינות המנהלית והיא שנושאת בנטל להראות שפעלה כדין (בג"צ אילן, עמ' 842; וראי גם עומר דקל מכרזים II, 274; תקנות 10 ו-20 לתקנות חובת המכרזים, תשנ"ג-1993; רען הר זהב המשפט המנהלי הישראלי, 151; תקנות 16 ו-19 לתקנות העיריות (מכרזים), תשמ"ח-1987).

15. דיי בכך כדי להביא לבטלות תוצאות המכרז. ואולם אנו נמשיך ונראה, כי העדר הבדיקה, העדר ההסברים והעדר הפרוטוקול – הוא חמור במיוחד כיוון שנסיונות העניין חייבו לערוך בדיקה מדוקדקת.

ראש וראשון, התחייבותן של המשיבות בעניין במעגלי צדק, לבצע בדיקה כאמור, ניתנה במיוחד על יסוד הנחת המוצא של הצדדים ושל בית המשפט, שלפיה מכרז המסגרת נוקב במחירים, שהם למצער גבוליים, וקיים **חשש שיובילו לקיפוח עובדים** – "הרעה" כהגדרתו של נציג משכ"ל: "אנו לא נצליח ואי אפשר למנוע את הרעה אלא בבדיקה קונקרטית של התקשרות קונקרטית", הוא אומר (במעגלי צדק עמ' 4 למטה). וממשיך ומסביר, שהמשכ"ל עורכת שימועים לקבלנים, כדי "לבדוק לאור ההצעה שנתנו את יכולתם לעמוד בהצעה... אנו מקדישים לזה משאבים עצומים. אנו את השימועים עושים כשמקבלים את ההצעות" (שם עמ' 12; ההדגשה שלי).

16. אבל מעבר לחשש ולצורך "למנוע את הרעה", במקרה דנן ההצעות הזוכות הן אכן, על פניהן, הצעות גירעוניות, כפי שהראנו עוד בבקשה (בסעיפים 9, 37, 63-56). וכפי שנראה מייד, ההסברים שהמשיבות נותנות בדיעבד לתחשיבים הנמוכים מנוגדים לדין ולהתחייבויותיהן.

17. **לגבי עלות העסקת עובדים** – כפי שהראנו כבר בבקשה (סעי' 37) לפי חוזר חשכ"ל יש לחשב עלויות העסקה של 28.22 ₪ בגין עובד בשנה הראשונה ו-28.61 ₪ ביחס ליתר העובדים. לעומת זאת, משכ"ל והעירייה מחשבות בסעיף זה 26.47 ₪ בלבד (סעי' 19 סיכומי משכ"ל): (א) כזכור בעת"מ במעגלי צדק התחייבה משכ"ל לעדכן את דרישות המכרז בהתאם לעדכונים בחוזר החשכ"ל (ר' סעיף לעיל), אך היא לא כיבדה התחייבות זו (ראי סעי' 34-38 לבקשה). בסעיף 16 לסיכומיה היא אף כופרת במפורש בצורך לעדכן, וזאת בניגוד גמור לאמור בנספח ז', שאליו מפנה הסעיף, ושבו כתוב במפורש שלהצעות תצורף טבלת התוספות של חשכ"ל "ככל שתעודכן". (ב) לפי טבלת החשכ"ל שצורפה להצעות (דף שלישי בנספח ג' לסיכומי משכ"ל) ניתן לראות שהסכום של 26.47 ₪ מתייחס לעלות העסקה של עובד בשנה הראשונה (מתקבל על ידי תוספת של 30.11% שבתחתית העמודה הימנית, על שכר הבסיס של 20.35 ₪ שבראש הטבלא). **לסיכום**: המשיבות מחשבות עלות העסקת עובדים מופחתת ב-2 ₪ לערך (26.47 ₪ במקום 28.22-28.61 ₪) כיוון שהתעלמו מעידכון חוזר החשכ"ל, וכיוון שלא הביאו בחשבון עלויות העסקה של עובדים עם ותק של למעלה משנה.

18. בנוסף לכך, המשיבות הזוכות, הסבירו בתגובתן לעתירה, כי בהצעות שהגישו הן לא הביאו בחשבון תוספות המפורטות בחשכ"ל, והמתחייבות אף מכוח חוקי המגן, וזאת מנימוקים פסולים – למשל, לגול הוצאות תקשורת וכביסה על העובדים ואי תשלום מלוא דמי מחלה, בתואנה, שעובדיהן כמעט שאינם חולים. חמורה במיוחד היא הטענה, לפיה אין צורך לחשב תוספות הרלבנטיות לעובדים עם ותק של שנה ומעלה, כיוון "שיש תחלופה בענף". כפי שנפסק, "טענה זו ראוי היה שלא תישמע. ההנחה המובלעת בטענה זו לפיה עובדיה של המשיבה... לא יועסקו למעלה משנה אינה... עולה בקנה אחד עם חובת ועדת המכרזים להבטיח את זכויותיהם של העובדים." (מודיעין אזרחי סעי' 21; וראי גם כח עצמה סעי' 26). קבלת הצעה הנסמכת על טענה זו מהווה פגם מהותי הפוסל את ההצעה (רשף ביטחון סעי' 56).

19. **ולגבי "הדלתא"** – עלות השירותים הנוספים, תקורה, רווח ודמי ניהול – גם זו אינה מחושבת באופן ריאלי על ידי המשיבות. ראשית, בהתקשרות הקונקרטית נוספו דרישות על אלו שהיו במכרז המסגרת, כמו, למשל, מכשיר מירס, ניידת סיור (ר' סעי' 45 לבקשה). מרכיב נכבד שאמור היה להיכלל בתחשיב ההצעה ולא הובא בחשבון הוא דמי ניהול שעל הזוכה לשלם למשכ"ל, בשיעור של 2.5% מכל תמורה שיקבל לרבות המע"מ (ראי: במכרז – נספח א' לסיכומי משכ"ל - עמ' 22 - סעי' 4; עמ' 51 - סעי' 7.17). כלומר, על הצעה של 30 ₪ לשעת עבודה, יש לנכות 0.75 ₪ דמי ניהול, אשר כלל לא הובאו בחשבון. למרות שעניין זה הועלה (למשל בסעיף 62 לבקשה) נמנעו המשיבות מלהתייחס אליו. יתר על כן, כיוון

שדמי הניהול מנוכים מהתשלום כולל מע"מ, ובשים לב לכך שמשכ"ל אינו מוציאה חשבונית מס ולא ניתן לנכות מע"מ מהתשלומים שמשולמים לה (עמ' 49 – סעי' 7.3 למכרז) מדובר **בתוספת של – 0.86** ₪.

20. כאמור (בסעיף) לעיל, לא נטען וקשה מאוד להניח, שפירוט הדלתא של הזכות (נספח ה' לסיכומי משכ"ל) עמד בפני משכ"ל והעירייה לפני שבחרו בהצעות הזכות. אך גם אם נניח שעמד – דמי הניהול שהושטו מהתחשב, מאיינים את הרווח שחושב ע"י תפארת, ומפחיתים בצורה ניכרת את זה של דורגל (וכזכור נפסק, שרווח נמוך, של כחצי ₪ לשעה מקים חזקה של הצעה גירעונית – ראי עת"מ [מודיעין אזרחי](#) סעי' 16). כל זאת, לפני שהבאנו בחשבון את רכיבי הדלתא הנוספים שלא הובאו בחשבון, והעיקר - לפני שחישבנו את העלות המינימלית של שעת עבודה, לפי חוזר חשכ"ל [המעודכן](#), ואת עלות ההעסקה של עובדים ותיקים (ראי סעי' לעיל) – **עלויות שמסתכמות ב-2 עד 3 ₪ לפחות. בנתונים אלה, לא ברור מה בדיוק הניח את דעתן של משכ"ל והעירייה כאשר קיבלו את ההצעות הזכות, והשתכנעו שהן אינן גירעונית ומבטיחות את זכויות העובדים**. כאמור לעיל, המשיבות לא טענו וממילא לא ניסו להוכיח כיצד נחה דעתן, וההסברים שנתנו בדיעבד במהלך המשפט נותרו כלליים וסתמיים: "נחה דעתנו" - הא ותו לא (ראי למשל, סעי' ה(9) לתגובת העירייה לעתירה; והשווי: [כח עצמה](#) סעי' 22).

21. אבל כאמור, משכ"ל והעירייה אפילו לא נתנו דעתן על כל אלו, ותחת זאת הן מבקשות עתה להסתמך על טענות, שנדחו זה מכבר - ש"מדובר בחשש שלא התממש...". ושלא הוצגה ראיה שהיתה פגיעה בזכויות העובדים בפועל (סעי' 5-6 לסיכומי משכ"ל). והרי עוד בתחילת הדרך, הראנו, כי חובת הבדיקה מראש של ההצעות, ההנחיות והתחשיבים של חשכ"ל, וההלכות הפסוקות בעניין זה – כל אלו באו לעולם כיוון שהסתבר, שקשה – כמעט בלתי אפשרי – לגלות בדיעבד את המקרים הרבים שבהם מקופחים עובדים כתוצאה ממכרזי הפסד, וזאת, בין היתר, משום שמדובר בעובדים מוחלשים, שמתקשים לעמוד על זכויותיהם – לעיתים אף לא מודעים להן (וראי סעי' לעיל וההפניות שם). והרי משכ"ל מודעת לכך, ועל כן, לטענתה, עליה לבדוק את ההצעות מראש (ראי סעיף לעיל).

22. מאותו טעם, לא נמצא נחמה גם ב"בדיקה" של מספר תלושי שכר העובדים (ראי סעי' 25 ונספח ח' לסיכומי משכ"ל): תלושי שכר אינם מפרטים את הפרשות ומהתנאים הסוציאליים המגיעים לעובדים לפי חוקי המגן ולפי חוזר חשכ"ל – תוספת של כ-35% על שכר הבסיס. ואכן, על פי הדיווח "הבדיקה" התמצתה רק בבדיקת שכר הבסיס: המאבטחים "מסרו כי שכרם הינו 20.35 ₪ לשעה בהתאם לחוזה". ואפילו לגבי התלושים שהבודק ביקש "להעביר למשכ"ל... לבדיקה" – המשיבות לא טרחו לוודא, וגם לא לספר לנו, האם הועברו, ומה היה בהם.

23. נחזור ונדגיש: קיפוח עובדי קבלן הפך ל"מכת מדינה" ומניעתו – לאינטרס ציבורי מן המעלה הראשונה. על כן אין לשעות לטענות הסף, שהמשיבות מכבירות בהן, כמו גם טענות ברוח "ככל שדורגל או תפארת יפרו את החוזה" ויקפחו את העובדים – מדובר בעניין חוזי בינן לבין העירייה, ועל כן, אליבא דמשכ"ל (בסעי' 7 לסיכומיה) "לעותרת (ולצדדים שלישיים אחרים: – א"פ) אין כל מעמד בקשר למערכת יחסים זו". כפי שנאמר, למשל, בעניין [פרח השקד](#) (עמ' 26) ביחס לטענת העדר תום לב מצד העותרת: "מאחר שהסעד המבוקש אינו מקנה לעותרת את הזכייה במכרז, ולאור החשיבות הציבורית שמעוררת העתירה שבפני, אין מקום לסילוק העתירה על הסף מטעם זה בלבד". אפשר שחטאן של המשיבות, שעושות כל שביכולתן כדי למסמס את ההגנה על זכויות העובדים, לא מקנה לעותרת את הזכייה במכרז ואנו לא נביע דעתנו בעניין זה. ועדיין, **כובדו של האינטרס הציבורי בסוגיה שלפנינו מחייב את פסילת ההצעות של דורגל ותפארת ואת ההתקשרות עימן. וכך נבקש מבית המשפט הנכבד להורות**.

מפתח: פסקי דין ומסמכים שנזכרים בסיכומים

<u>פסק דין</u>	
בג"צ אילן	בג"צ 3751/03 אילן נ' עיריית תל-אביב , פ"ד נט(3) 817 (2004) 817, 842 (לינק נוסף).
במעגלי צדק	עת"מ (י-ם) במעגלי צדק נ' משרד הפנים, משכ"ל; פרוטוקול הדיון ופסק דין בעתירת "במעגלי צדק". צורף כנספח ו' לסיכומי משכ"ל
גשש	עת"מ (נצרת) 127/01 גשש ז.א. בע"מ נ' עיריית נצרת עילית (2002)
דינמיקה	עת"מ (י-ם) 790/06 א. דינמיקה שירותים 1990 בע"מ נ' משרד הבריאות (2006)
כוח עצמה	עת"מ (ירושלים) 1077/06 כח עצמה בע"מ נ' קק"ל (2007); צורף כנספח 4 לסיכומי העותרת - השמירה
מודיעין אזרחי	עת"מ (ת"א) 1705/07 מודיעין אזרחי בע"מ נ' אגוד ערים אזור דן (2008); צורף כנספח 14 לסיכומי העותרת - השמירה
מפעלי השמירה	בג"צ 10245/07 הארגון הארצי של מפעלי השמירה נ' משרד המשפטים (2007)
ניר הצפון	עת"מ (חי') 4343/07 ניר הצפון בע"מ נ' עיריית מעלות תרשיחא (2007); צורף כנספח י"א לסיכומי משכ"ל
פרח השקד	עת"מ (ת"א) 1464/07 פרח השקד נ' עיריית בת ים (2008); צורף כנספח 3 לסיכומי העותרת - השמירה
רשף ביטחון	עת"מ (נצ'') 117/08 רשף ביטחון בע"מ נ' עיריית עפולה (2008); צורף כנספח 12 לסיכומי העותרת - השמירה

כתבי בי דין

הבקשה	בקשת יידידי בית המשפט להצטרף לדיון (הוגשה פבר' 2008)
סיכומי משכ"ל	סיכומי המשיבה 2 (הוגשו ביום 6.5.09)
תגובת הזכות	תגובת משיבה 3, חברת דורגל, לעתירה
תגובות העירייה	תגובת משיבה 4, חברת תפארת, לעתירה תגובת משיבה 1, עיריית טבריה, לעתירה

חוזרים והנחיות

חוזר משכ"ל -	הוראת החשב הכללי המעודכנת יולי 2007; צורף כנספח י/3 לבקשת יידידי בית המשפט להצטרף לדיון
חוזר מנכ"ל משרד הפנים -	חוזר מנכ"ל משרד הפנים 6/2007 (5.7.2007) – סעיף (7) עמ' 37; "הוראת שעה משקי – הגנה על זכויות עובדים המעוסקים בידי קבלני שירותים" (לינק)